

Tekst af Martin Wiggo Pedersen,
Formand for Biologi og Miljø

De danske farvande har altid været en del af vores identitet. Fiskene har ikke kun givet os mad på bordet – de har skabt arbejdspladser, kulturarv og folkelige traditioner. Når vi taler om ål på julebordet, sild til frokost eller torsk i nytårsgryden, taler vi om mere end fødevarer. Vi taler om historie og livsgrundlag.

Men under havoverfladen er situationen dramatisk forandret. Seks klassiske arter – ål, havørred, torsk, rødspætte, makrel og sild – er i dag under pres. Deres nedgang fortæller os, at noget er alvorligt galt med havmiljøet.

Ål – den mystiske vandrer

Ålen (*Anguilla anguilla*) er en af naturens mest forunderlige fisk. Den fødes i Sargassohavet, driver med strømme over Atlanterhavet som larve, vokser op i vores vandløb og kystnære farvande, og vender tilbage tusindvis af kilometer for at gyde. Men ålen er næsten forsvundet. Bestanden er faldet med op til 95 % siden 1980'erne. Spærringer i vandløb, overfiskeri, forurening

og klimaforandringer gør, at færre og færre ål overlever rejsen.

Når ålen forsvinder, mister vi en nøgleart i fødekæden – og et stykke naturmystik, der har fascineret mennesker i århundreder.

Havørred – et symbol på vandløbenes sundhed

Havørreden (*Salmo trutta trutta*) har været truet, men i de seneste

årtier er der set fremgang takket være massive restaureringsprojekter i danske vandløb. Alligevel er arten stadig afhængig af gode gydeområder og rent vand. Når vandløb drænes, forurenes eller opdæmmes, mister havørreden sine chancer. Bestanden er derfor en indikator på, om vi tager vare på vores vandløb – og dermed på hele det kystnære økosystem.

Torsk – havets konge på retræte

Torsken (*Gadus morhua*) har været en af de vigtigste arter i dansk fiskeri, men i dag er situationen kritisk. I Kattegat og Østersøen er bestanden tæt på kollaps. Overfiskeri, iltsvind og stigende havtemperaturer har presset torsken så hårdt, at forskere fra ICES nu anbefaler nul fangst i 2025 og 2026. Torsken er en toppredator, og dens

Forsvindende fisk

Seks nationale fisk, der forsvinder – og hvorfor de har brug for os nu

© HUNTER STEVENS / INATURALIST / CC BY-NC 4.0

Makrel, *Scomber scombrus*

© HANS HILLEWAERT /
WIKIMEDIA / CC BY-SA 4.0

© PASCAL GIRARD / INATURALIST / CC BY-NC-SA 4.0

Ålen, *Anguilla anguilla*

fravær betyder, at hele fødekæden ændrer sig – småfisk og bunddyr kan eksplodere i antal, og økosystemet mister stabilitet.

Rødspætte – fladfisk på usikker bund

Rødspætten (*Pleuronectes platessa*) er stadig en vigtig art, men bundtrawl har ødelagt store dele af dens naturlige levesteder. Når bundens struktur ødelægges, mister mange arter både skjul og fødegrundlag. I Nordsøen er bestanden i fremgang, men i de indre danske farvande er situationen langt mere sårbar.

Makrel og sild – havets sølv i bevægelse

Makrel (*Scomber scombrus*) og sild (*Clupea harengus*) har i århundreder været selve livsnerven i nordatlantisk fiskeri. De store stimer har givet mad til både mennesker, fugle og havpattedyr. Men klimaforandringer ændrer deres vandringer. I Østersøen er bestanden af sild reduceret med 50 % på bare 20 år, og makrellen er i stigende grad på vej mod køligere farvande længere nordpå. Når disse arter forsvinder, mister rov-fisk, fugle og mennesker en vigtig fødekilde.

Hvorfor vi mister fiskene

De seks arter er presset af en kombination af faktorer:

- **Overfiskeri:** Bestande er fanget hurtigere, end de kan nå at reproducere sig.

© RITA JANSEN / INATURALIST / CC BY-NC-SA 4.0

Rødspætten, *Pleuronectes platessa*

- **Bifangst og bundtrawl:** Store mængder uønskede arter fanges og smides ud, mens havbunden ødelægges.
- **Forurening:** Næringsstoffer fra landbrug og spildevand giver iltsvind.
- **Klimaforandringer:** Varmere vand ændrer gydeperioder og migration.
- **Havbrug:** Sygdomme, parasitter og udledning af næringsstoffer belaster allerede sårbare bestande.

Hvad kan vi gøre?

Naturgenopretning

- Genskabe vandløb med frie passager for ål og havørred.
- Etablere marine beskyttede områder uden trawl.
- Genoprette stenrev og bundmiljøer, hvor fisk kan gyde og finde føde.

Bæredygtigt fiskeri

- Indføre strengere kvoter og fiskeristop i kritiske perioder.
- Bruge mere skånsomme redskaber, der mindsker bifangst.
- Satse på småskalafiskeri frem for industrifiskeri.

Miljø og klima

- Reducere udledning af kvælstof og fosfor.
- Fjerne plast og affald fra havet.
- Arbejde for global klimastabilisering, så havtemperaturer ikke stiger yderligere.

Borgerinddragelse

- Styrke borgerforskning, hvor dykkere, lystfiskere og lokale registrerer fisk.
- Uddanne og engagere unge i at forstå og beskytte havmiljøet.

Havbrug – løsning eller problem?

Havbrug fremstilles ofte som en løsning på presset på de vilde bestande, men virkeligheden er mere kompleks. Havbrug kan skabe lokal forurening, sprede sygdomme og lægge ekstra pres på økosystemer. Hvis havbrug skal være en del af løsningen, kræver det radikale ændringer i metoder og regulering.

Havørreden, *Salmo trutta trutta*

© JOACHIM S MÜLLER / INATURALIST / CC BY-NC-SA 4.0

© USFWS FISH AND AQUATIC CONSERVATION / INATURALIST / CC BY-NC-ND 4.0

Indonesia's Leading Dive Resort

Experience the ultimate dive escape at Bunaken Oasis, your gateway to the spectacular underwater world of Bunaken National Marine Park. Unrivaled access to breathtaking dive sites meets luxurious comfort and a commitment to preserving this marine jewel.

info@bunakenoasis.com
www.bunakenoasis.com

